

REDACȚIA

Dez. Ferencz-utca nr. 29.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . . . 20 cor.

Pe jumătate an . . . . . 10 "

Pe 1 lună . . . . . 2 "

Vr. de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

16 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Dez. Ferencz-utca nr. 29.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 5/2

Pentru țărani.

I.

(*) În fața primejdiei ce amenință pe țărani din Moldova (unde tovărășia Moki-Fischer și alți Ovrei țin în exploatare pământul țării) dl C. Stere, profesor universitar și directorul revistei »Viața Românească«, a tras astă-vară clopotul într-o dungă. Articolul »Fischerland« este, într-adevăr, sunet de alarmă, pe care dacă nu-l vor înțelege mai marii țării românești, ușor se poate întâmpla ca mândra țărănie, strănepoții lui Stefan, s'ajungă din popor bășinaș numai niște roboți în pământurile parte cumpărate, parte arendate de Jidovi.

În »Voința Națională« acum de curând și-a încheiat seria de articoli un alt prieten mare al țaranilor, *Agricola* (Dumitru Protopopescu, senator).

După ce a arătat cât ar fi de folositoare pentru țărani *Casa rurală*, legea în virtutea căreia țărănia s'ar fi îndreptat spre uimitoare prosperare, dsa scrie:

»Cu părerea rostită la Craiova de dl Take Ionescu se încheie ciclul soluțiilor conservatoare în privirea Casei rurale; și deși domnul Ionescu afirmă că nu vorbește de cât în numele său personal, totuși până astăzi nici o voce discordantă nu s'a auzit din rândurile conservatoare în contra părerilor sale. Dacă această tăcere nu însemnează numai decât o aprobare completă, însemnează însă un lucru, și anume că până și conservatorii au început a se deda cu ideea unei Case rurale, de oare-ce admit, fără protestare, ca ea să fie prezentată chiar de unul din fruntașii lor conducători! Și am văzut că, în părțile ei esențiale, soluțiunea dlui Take Ionescu

semănă ca două picături de apă cu ideea Casei rurale, așa cum este concepută astăzi de partidul național-liberal. Eram prin urmare, îndreptățiți să afirmăm, la începutul acestui studiu, că realizarea ei nu mai este decât o chestiune de timp.

Va să zică: asupra unei reforme menite să întărească țărănia, cele două partide din România par a fi înțelese.

Tot dl D. Protopopescu constată, că asupra acestei importante chestiuni — *ridicării morale și materiale a țaranilor* — numai marii proprietari nu se pronunțaseră încă, dar la congresul agrarienilor, ținut în luna Octombrie în București, s'a auzit, în fine, și vocea unui mare proprietar: dl *Constantin Alimănișteanu*.

Avem în inte-ne »*Revista idealistă*« Nr. 11 care publică întreaga conferință ce dl Alimănișteanu a ținut în congresul agrarienilor presidiat de luminatul patriot și mare proprietar *Ioan Kalinderu*, președinte al Academiei Române.

Ș'această conferință, întocmai ca articolul »*Fischerland*« al dlui Stere, este un țipăr de alarmă. Numai în ton se deosebesc.

Dl Stere scrie cu ironie și sarcasm și arată mize ia, îngrăbitare, *»Un solț de țară*, cel mai primejdut. Dl Alimănișteanu înfățișează întreaga chestie, din toate punctele de vedere (politică, economică, socială și națională) și vorbește unui auditor — marilor proprietari — dela care mai ales așteaptă îndreptare. Colo se face tabloul sinistru al ticăloșiei ovrășești și a nepăsării (ori complicității) administrației, ici se arată

starea de lucruri așa cum ea s'a născut dintr-o mulțime de cauze.

Amândoi propun remedii de îndreptare.

Răul cel mare este și în România (ca și în Ungaria) *împărțirea nedreaptă a pământului*. Până ce 1,015.302 proprietari (*mici*) au în stăpânire abea 3,319.695 hectare (51,66% din solul țării), până atunci alți 4.171 proprietari (*mari*!) au 3,787.192 hectare, va să zică 47,53% din solul țării.

Starea proprietății mijlocie este: între 10—50 hectare 36.318 proprietari au 665.953 hectare (8,73%), între 50—100 hectare 2.381 proprietari au 165.456 hectare (2,08%).

Nu numai asta este însă primejdia, ci faptul că despre marii proprietari dl Alimănișteanu se simte îndemnat a constata:

»Atât timp cât proprietatea mare va persista în nepregătirea economică în care e azi: va fi tot așa de puțin conștientă de datoriile sale și menirea ei în asemenea grele împrejurări; va crește generațiunea viitoare a marilor proprietari tot în spiritul unei vieți ușurate, risipitoare a agoniseli părintești, exportatoare pe nimicuri a veniturilor scoase din sudoarea țărănimii; nepăsătoare de neamul din care a ieșit și de țara în care s'a născut: arendatoare a moșilor ei oricui, oricând și în orice condiții, numai spor de arendă să iasă... chestia țărănească se pune ca chestie socială, mai cu seamă în astfel de proporții de împărțirea pământurilor, mai cu seamă în astfel de împărțire a pământurilor, cu toată dreptatea, dar și cu toată asprimea, urgia și revindcărilor unui neam întreg de oameni, care nu se crede încă istovit, care nu vrea să piară, care are credința că, numai cu ceea-ce împrejurările istorice i-au hărăzit în ținuturile și hotarele strămoșilor lui, ea își poate croi o soartă mai bună și mai demnă în astă lume...

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

CORBEIU.

Narațiune istorică de Ioan Slavici.

PARTEA I.

V. Gura lumii.

(Urmare).

»Ce-o fi vrând?!« se 'ntrebese Corbeiu, și ceea ce el nu știa — știa tot satul, căci aveau și Ciobăneștii și Ghiurca la Blaj oamenii lor, care îi vestiseră, că Huțanu are să vie și că el multe poate.

Vorba în adevăr nu mai era, cine are și cine nu are să fie popă 'n sat, ci — care pe care, și pe când unui umblau cu capul ridicat, călcău țanțoși și se lăudăriau, ceialalți fierbeau în ei și își străngeau pumnii.

Nu putea, ce-i drept, nimeni să afle, ce-au vorbit cei doi prieteni și ce fel de înțelegere au luat între dânșii; lumea știe însă și ceea ce nu se poate afla, și pe'nșărate, când ei se 'ntorceau la căsoaie, toți erau încredințați, că lucrul e hotărât.

Ciobăneștii erau încredințați fiind-că îi vedeau pe ceialalți voioși, ear aceștia erau voioși fiind-că era voioasă Borbală, care le spunea, că nici chiar serile nu l'a văzut pe stăpânul ei atât de voios ca ziua aceea și că nu mai puțin voios era și prietenul lui, ceea-ce n'ar fi fost cu puțință, dacă nu s'ar fi ajuns la vorbă.

»Asta îi frânge gâtul!« — își zise Ghiurca cel neastâmpărat, care știa mai multe decât ceia alți.

Puțin îi păsa lui, dacă va fi ori nu Andrei

popă 'n sat; era însă peste puțință să se stărnească vrajbă între oameni fără ca să se amestece și el în ea. Mulțumirea vieții lui era să îmbrăbăteze pe cei slabi de inger și să 'mpinteneze pe cei îndârjiți. Se deduse 'n partea lui Moină pentru-că Ciobăneștii n'aveau nevoie de el; acum însă, când lucrurile erau, cum știa el, hotărâte, nu mai pute să stăruie în partea lui Moină, care era omul lui Corbeiu, și umbla să-i îndârjească pe Ciobănești.

Nu era bețiv Ghiurca, dar îi plăcea să se cînstească și petrecea mult la cărcimă.

»Ei! — îi zise el lui Cărcioc, care trecea prin fața cărcimeii. — Și voi ce mai ziceți, ce mai faceți? Cum vă simțiți în pielea voastră!?«

Cărcioc, un om schiop de piciorul stâng, care se năi și uita 'n cruce, se opri răsându-i cu cătra în față.

Te bucuri, hai, și răzi!?« — întimpină el.

»Ba-mi pare rău, că n'ăți ținut seamă de vorbele mele, — grai Ghiurca dulceag. — Ce am eu cu Moină acela!? — Vi-am spus însă să nu vi puneți în pizmă cu Corbeiu c'o să rămâneți ce rușine. N'o fi având el trecere la domni dela Zaigrud și la cei mai mari decât dânșii, dar popii dela Blaj se uită 'n gura lui.

Cărcioc se simțea strămtorat.

»Să vedem, răspunse el. Mai va încă! O să se găsească unde-va, cum-va, la nevoie ac și pentru jocul lui.«

Ghiurca dete a milă din cap, apoi îi făcu semn să se mai apropie, ca să-i poată vorbi în taină.

»Bine, măi, — îi zise, — eu te știu pe tine om deștept, și tu știi, că eu sunt om cu socotala, care nu butică prin întunec, și trebuia să știu, ce zic, când vi-am spus să-l lăsați pe

Andrieu în pace și să nu-l mai faceți de rușine, că e băiat bun. Moină acela e logodit și el, — adaugă pe șoptite, — chiar cu o fată, la care Corbeiu ține foarte mult. Nu vreau să zic, că e chiar fata lui, dar e fata femeii, pe care era s'o iee el de nevastă. M'ai înțeles!? Asta e ceea ce l-a făcut pe Moină să vie tocmai din părțile Clujului aici.

Cărcioc se uită cu ochi mari la el și sta cu inima îndoită.

»Chiar așa să fie!?« grai dânsul.

»O știu dela Moină el însuși, — îl încredință Ghiurca, — și de aceea vi-am zis să nu mai umblați de geaba. Măi, — urmă cu oare-care patimă, — cu Corbeiu bieți de oameni ca noi n'au să se pună 'n pizmă. Și-a făcut avere, el știe cum și-a făcut-o, dar o are și, având-o, are și putere, și trecere și face tot ceea ce vrea.«

»Dar el zice, că nu-i trebuie popă, — întimpină Cărcioc; să ne lase să luăm pe cine vrem!«

»Vorbă și asta! — îi zise Ghiurca; — popă nu i-o fi trebuind, dar vrea să aibă omul lui, sluga lui, care să-i facă treburile.«

Au mai stat Ghiurca și Cărcioc încă mult timp de vorbă, Cărcioc cătrânindu-se din ce în ce mai rău, iară Ghiurcă dându-și silința să-l molcomească făcându-l să înțeleagă, că celor mari și tari li-se cuvine să-și facă voile.

În vremea aceasta cei doi prieteni ședeau la masă și discutau cu multă aprindere asupra adevăratelor temelii ale moralei.

Borbala, doritoare de a-și arăta destoiniciile, le gătise un papricaș de berbec, niște minunați tăieței cu brânză de vacă și cu jumere de slănină și o friptură de purcel, iară Corbeiu scosese din pivniță câteva sticle de vin vechiu, probe din

Pe când iată cum ar trebui să fie:

»Săteni de pe o moșie constituiesc un fel de familie cu proprietarul. El trebuie să cunoască pe toți, fiecare cu calitățile și cusururile lui. Neajunsurile, năcazurile, durerile și nedreptățile, de cari sufăr și sunt isbiți ei, trebuie să găsească răsunset real și efectiv în sufletul proprietarului. Proprietarul trebuie să le fie, căci îi dă mâna, sfătuitorul și ocrotitorul lor în toate împrejurările grele ale vieții. El, pe cei buni și harnici să-i încurajeze și să le dea calea de a merge și mai departe, ei și copiii lor; pe cei răi nărăviți, hoțomani și leneși să-i dojenească să aibă o autoritate morală mai mare decât e tuturor autorităților locale; pe apăsați și nedreptățiți să-i apere și să lupte pentru dreptatea lor.

»Familia proprietarului, cel puțin o lună două pe an, trebuie să fie în mijlocul satului cu femeile și copiii d'acolo, ca pildă de purtare demnă și cinstită. Să-i cunoască, să le vorbească, să le fie de ajutor la nevoi, să le dea sfaturi de igienă și gospodărie, doctorii, să le dea la femei și la copile de lucru pe unde se poate, să le învețe și să le îndemne la lucrări practice care le-ar înlesni un trai mai duice și cinstit.

»E de datoria tuturor să nu gândim la sporirea rentabilității agriculturii noastre prin perfecțiunea sistemelor de cultură, introducerea îngrășămintelor pentru unele localități, îmbunătățirea rasei vitelor, dezvoltarea unor anumite industrii și introducerea de mașini. Am propovăduit-o, ca mulți și eu aceasta. Dar în interesul celei mai mari și binefăcătoare, celei mai sigure rentabilități a agriculturii, care trebuie să se confunde cu interesele superioare ale neamului, cred, că cea dintâi îngrășare, care se impune, e a populației rurale, a cărei progenitură mai cu seamă moare ori tânjește răbdând de foame; cea mai binecuvântată îmbunătățire, cu care ar trebui să începem; nu e atâta a rasei vitelor, cât a populației dela țară, care se chircește, — numărul recruților cari n'au talia e colosal și se sporește din an în an, — și se scurge de vlagă sub povara atâtor lipsuri; cea mai sfântă industrie, ce este de dezvoltat, și cele mai dumnezeiești mașini, pe care e nevoie să le introducem, sunt dezvoltarea energiei în milioanele de brațe și trezirea conștiinței de om în milioanele de suflete ale poporului român.

»Nu mai încape discuții că proprietatea mare e chemată, ca, chiar cu carne din carnea ei și sânge din sângele ei, să dea soluția unei îndrumări către acele proporții de repartizare a proprietății prin muncă, cumpătare și stăruință, care fac traiul popoarelor bine organizate».

E multă dragoste de neam exprimată în

deosebiți ani, și alb, și negru, și vișiniu. Dacă stăpânul casei pișca numai și de ici și de colo câte ceva și gustă câte nițel din vinuri, oaspele laudă mâncările și bea spuind mereu, că asemenea vinuri nu poate ori și cine să bea, și iar bea tot mai voios și mai vorbăreț și mai plin de duioșie.

El scăpase vorba, că isvorul a toată răutatea e egoismul, care-l face pe om să le fragă toate la sine, iară Corbeiu ridicase degetul dând din cap ca preotul în fața erețicului.

»Ce!? — nu cumva vrei să zici, că n'am dreptate!? — strigă Huțanu.

»Ceeace e firesc nu poate să fie rău, — îi răspunse Corbeiu, — și nu e nimic mai firesc de cât purtarea de grije pentru sine însuși».

»Haidade! — strigă iar Huțanu, care știe o mulțime de lucruri firești ce nu sunt de loc bune.

Porniți apoi pe calea aceasta, vorba s'a întins și masa s'a iungit până târziu când satul băjbăia pe la toate răspântiile.

aceste șire. Simțim o nespusă duioșie citindule, dar nu e mai puțin adevărat, că cele constatate de dl Alimănișteanu sunt și un requisitor puternic.

Marii proprietari și partidele sunt chemați să muncească, în sensul indicat de dl Alimănișteanu, pentru ca în viitor să nu se mai poată formula astfel de acuze.

Sârbi radicali și guvernul actual
»Magyarország« dela 24 c. publică din Neoplanta următorul comunicat semnificativ:

»Membrii aleși ai congresului biseice: c mare parte au sosit deja aici. Azi au ținut conferența intimă în care solidar s'au exprimat cu multă recunoștință despre Wzkerle și despre ministrul Kossuth, totdeauna președinte al partidului kossuthist pentru că drept semn al încrederii n'au trimis consar guvernial la congres».

Dupăce arată efectul bun produs între Sârbi, comunicatul se termină:

»Ședințele congresului încep la 23 c. după săvârșirea liturghiei. Vor fi lucruri grave și mari surprinderi».

Gimnaziu în Caransebeș. Sub acest titlu »Foaia Diec.« scrie: E vorba, că în anul școlar viitor se va deschide un gimnaziu de stat în Caransebeș. Și acum se fac mari sforțări și presiuni, ca atât comunitatea de avere cât și comunitatea grănițarești să voteze sume enorme pentru susținerea acestui gimnaziu ba atentează chiar și la averi străine. Fericitul protopop al Caransebeșului Tomici, încă nainte cu aproape 100 de ani a pus temelie unui fond școlar gr. or., care s'a strâns dela credințioșii noștri cu țasul în biserică și cu picșa pe la praznice, la pomene, la nunți, la zile onomastice și la alte ocazii de felul acesta. Fondul acesta a fost administrat de comitetul nostru parohial, până ce un președinte al a acestui comitet, Ioan Brancovicu, fiind primar orașenesc, l'a predat administrației orașului. Incercările făcute pe cale administrativă de a preda fondul destinației sale n'au avut nici un rezultat. Părinții orașului nostru în ședința reprezentanței comunale din 8 Decembrie a. c. au hotărât, ca și »Fondul școlar gr. or., care trece peste 100.000 cor., să se dea pentru

Era destul să știe Cârcioc cel schiop un lucru pentruca vestea să meargă cum se 'ntinde flacăra prin iară uscată, și seara, când luna a 'nceput să bată în terasa Căsoaiei, toți știau chiar mai mult decât ceeace Cârcioc aflase dela Ghiurca.

Lucru ciudat însă! — Oamenii nu mai fierbeau în ei tot ca mai nainte, ci par'că se potoliau.

»De! — dacă-i așa, n'ai ce să-i faci, — zise unul, și încetul cu încetul să mai dăduseră și alții 'n partea lui.

Cum ar fi putut Corbeiu să pună vorbă pentru altul când el avea omul lui, la care ținea și la care și trebuia să țină!?

»Da! — dacă-i așa, trebuie să-i dai dreptate! — ziceau mulți, dar nu și Cârcioc, care-și mărcase averea purtând procese fiindcă nu era în stare să le dea altora dreptate. (Va urma).

proiectatul gimnaziu. E interesant a se ști, că în contra acestui decis au votat numai protosinodul Dr. Badescu, directorul pedagogiei Drăgălina, avocatul Dr. Ionescu și economul Suciu. Toți zeialași reprezentanți — în majoritate români — în frunte cu președintele comitetului parohial și deputat sinodal și congresual Burdia, cu profesorul dela institutul pedagogic și diaconul Dr. Ionescu, învățătorul confesional Velcu etc. au votat pentru estradarea numitului fond pe sama proiectatului gimnaziu.

Libertatea învățământului.

De dr. U. T. Mihaie.

II.

Robespierre a fost un elev devot a lui Rousseau, el era despot în toate lucrurile conștiinței, în problemele spiritului și a sufletului, în religie și în învățătură, el era un misionar pasionat ca Calvin, un Lycurg modern.

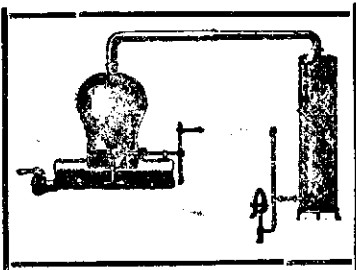
Ce observări critice putem face referitor la aceste trei sisteme? Libertatea absolută a lui Mirabeau și libertatea mixtă a lui Danton, ne pare principiul adevărat și sănătos, sensul bun și fecund. Libertatea învățământului e conștiința organică a dreptului familiei, care e mai bătrân decât statul. Statul nu poate deacea atinge sanctuarul familiei fără să nu comită juridic un delict moral, un păcat inexpiable. Libertatea scutură și aici din cornul ei bogat bunurile peste toți, concurența stimulează râvna și ambiția între școlile domestice și publice și nu le lasă să decadă pe o treaptă inferioară.

Libertatea conține tendința nivelării în sus, până când ori ce despotism nivelează prin degradățiune. Progresul ce se bazează numai un minut pe suprimarea libertății e un regres. Libertatea mixtă are însă defectul, că tata copiilor e lovit de două ori ca contribuabil. Dacă feciorii lui învață în o școală privată, plătește aici taxele școlare, apoi mai plătește și spesele învățământului statului care sunt cuprinse în impozitul direct. Astfel e familia exploatată de două companii diferite, un inconvenient care se agravează cu mulțimea copiilor și cu dorințele tot mai dificile ale educațiunii. Impozitul e în cazul acesta un tribut, o despoiare nemotivată, o dare neconsimțită. Prin urmare, libertate asta, pe cât pare de agreabilă și de neovată, nu e o libertate perfectă, poporul se bucură de ea numai dacă plătește un impozit nejustificat. Libertatea mixtă devine în împrejurări anumite, o libertate cumpărată, o plăcere civică plătită cu o amendă, un liberalism mercenar. Compromisul acesta e totuși până azi regimul pedagogic cel mai liberal pe care îl cunosc statele moderne. De-acea suntem nevoiți a ne mulțumi cu libertatea asta știrbită, care prin un progres fiscal adevărat democrat promite a deveni o libertate absolut întregă. La sistemul acesta au aderat toți filozofii și politicienii înaintați a secolului XIX; Voltaire, girondis-

Nagy Pál,

măestru căldărar în Budapesta

●●● V. Váci-ut, nr. 64. ●●●

Căldări și recuizite de aramă roșie pentru ferberea spiritului, cognac, licher, comină și drojde.

Pregătirea verigelor (catene) de fer. Mare magazin stabilit pentru aranjamente de băi (scalde). Aranjază și provede cu cele trebuincioase tot felul de fabrici. Vase de aramă pentru hoteluri și restaurante; pentru ferbere de cafea, căldări pentru spălat și pentru vatra focului (sparchet) în cuină. Raporturi și cinctură cu prețuri foarte moderate.

tul Condorcet, Taleyrand și școala genială a enciclopediștilor.

Concepțiunea lui Robespierre e despotică, papistă, intransigentă. Școlile cum și le închipuia acest revoluționar terorist și metafisic, sunt un fel de școli — casarme unde se cresc sufletele și spiritele în forme rigide după un calup uniform și monoton. Aceasta ne pare a nu fi dezvoltarea spiritului, ci năcăjirea și ofilirea lui. Fanatismul lui Robespierre a mers până la exaltare, statul nu se mai mulțumește a controla și menține ordinea materială a societății, el se pretinde a interveni și în ordinea morală. Guvernul se privește de persoană morală, guvern de suflete și spirite cu calități etice, sinod pontif, vicar dumnezeesc. Idea asta e bizară, teologică, burlescă, șuchiată!

Din fericire Constituțiunea anului III, votează în 22 VIII. 1795 articolul 300: »Cetățenii au dreptul de-a forma etablismente particulare de educațiune și instrucțiune precum societăți libere pentru a concura la progresul științelor, literilor și artelor«.

Legea asta e baza democratismului pedagogic. Prin ea e învățământul liber și negenat de nici o limită artificială ori concluziune juridică. Aceasta se apropie de ideal, care ar fi »o pagină albă pe care învățătorul e liber a scrie traducerea unui suflet«, după cum pretinde Poincaré.

Revoluțiunea franceză a pus baza învățământului normal care e fundamentul învățământului întreg. Deacum înainte nu mai există rangurile învățământului după cum nu mai există nici ranguri sociale. Există numai poporul francez și învățământul liber. Instrucțiunea de jos nu se deosebește de cea medie ori de cea de sus, există numai trepte succesive, tuturora accesibile, din care susțin cele mai inferioare pe cele elevate și cele elevate mențin echilibrul celor de jos. Toți cetățenii pot lua parte la darurile învățătorei. Dacă nu e tuturora studiul superior posibil, ajungerea la studii mai complete e ușorată. Învățătura fecondă stă pe toate treptile la dispoziția voluntară a poporului. Sistemul acesta e binefăcător, el nu genează nici un caracter, nu intimidează nici o curiozitate, nu înstrămtorează nici o conștiință, nu exclude pe nimeni și nu protejează pe nimeni. Ca apa râului ce fructifică toate ținuturile unde se revarsă e materia învățătorei eliberate, ori ce ființă se poate nutri din esența și parfumul ei.

Învățământul nu este un instrument de guvernare, ci o pârgie a civilizațiunii.

Învățătura se animează în democrație prin libertate, ea trebuie lăsată în voinele și interesele cetățenilor, dar nu înhamată în serviciul regimului. Politica militantă umilește știința, supără didactica, cu un cuvânt, doctrine oficiale aservesc, și devin supărătoare; numai meritul și munca desinteresată promovează învățământul veritabil.

Libertatea învățământului a fost în secolul al XIX în Franca neconținut alterată și molestată. Regimele reacționare și clericale a Bourbonilor s'au arătat ostile învățământului liber. Pe lângă toate tentativele re-

trograde, tradițiunea libertății nu s'a putut extirpa, ea devine prin apăsarea guvernelor mai tenace și viguroasă. Acela care a constituit un învățământ popular în republica franceză după 1871, e I. Fery. Idealul lui a fost un plan larg și nobil, pentru care a jertfit toată inteligența, inima și puterea sa. Fery reia tradiția băstinașe a anului 1789, mutilată de regimul restaurațiunii și a imperiului, însuflându-i o viață nouă.

Lupta lui Fery continuată de Waldeck-Rousseau și azi de Clemenceau, sfârșește cu deruta clerului catolic și cu separarea republicii de influențele reacționare ale Vaticanului.

Reforma uriașe a lui Fery a fost și o reformă socială perspicace: el a crezut să împace în tinerețe, unde sufletele sunt mlădii și naive, ostilitățile claselor capitaliste și uvriere, căci »pe băncile școlilor se exercită prima apropiere între aceste două clase«. (Camera 10 IV 1870.

Din România.

Achitare senzațională. Curtea cu jurați din București a achitat Sâmbătă pe Românul macedonean Panteli Madjari, care din răsbunare politică a împușcat astă vară pe grecul Paraschidis, membru al comitetului din Grecia susținător al bandelor de antați. Acuzatul a fost apărat de dl P. Grădișteanu și Radu Rosetti. Publicul a primit verdictul făcând ovațiuni juraților.

Dela Cameră. Păltineanu a cerut Sâmb. la Cameră ministrului de justiție să declare dacă în urma îndelungatei experiențe, mai ales a ultimelor verdicte cari au scandalizat opinia publică, are sau nu de gând să modifice funcționarea instituțiunii juraților sau chiar suprimarea ei.

Așa cum funcționează astăzi justiția poporului, zice dl Păltineanu, se creiază o flagrantă inegalitate în distribuirea pedepselor.

O parte a Camerei aplaudă, și din diferite puncte se aud că deputați cer cuvântul.

O mișcare se produce în rândurile majorității.

Dl Greceanu, ministru de justiție, răspunde declarându-se partizanul instituțiunii democratice a juriului.

Mulți aplaudă pe dl Greceanu.

Dl Tanoviceanu, luând cuvântul spune că de zece ani ca profesor universitar și în urmă ca deputat, a cerut mereu suprimarea instituțiunii juraților. Căci, într-o țară unde nu există pedeapsa ca moarte nu trebuie să se întâmple ca un om să fie pedepsit și dovedit, să nu fie pedepsit.

Dl Const. Rădulescu, dela Severin, cere să se indice modalitatea unei reforme a instituțiunii curților cu jurați.

Dl Păltineanu arată că s'ar putea între altele conferi juraților dreptul de a aplica ei înșiși pedepsele.

Dl Alexandru Marghiloman intervenind în discuțiune se declară de acord cu dl Păltineanu și partizan al suprimării instituțiunii juraților în ce privește delictele de drept comun; iar în ce privește delictele politice, acestea tot justiției poporului să fie diferite.

Aplauze generale.

Dl Iancu Brătescu: Ați uitat d'voastră toți, că constituția prevede instituția juraților. (Aplauze).

Dl Greceanu ministrul de justiție relevă că într'adevăr constituțiunea prevede instituția juraților și că prin urmare cea dintâi datorie a unei Camere conservatoare este să respecte această constituție.

Dl Ionel Brătianu aplaudă frenetic această declarație a ministrului de justiție.

Dl Greceanu declară însă că va căuta să cerceteze, ce anume modificări în spiritul constituțiunii s'ar putea introduce la curțile cu jurați.

Succesele unui savant român. Dl Al. D. Xenopol prof. la univ. din Iași și cunoscutul istoric român, va pleca în curând la Paris, unde va ține la Sorbonna o serie de conferințe asupra »Teoriei Istoriei«, materie în care este considerat ca o indiscutabilă autoritate.

Pasărea mălai visează.

Cartea neamurilor din Timișoara care acum iscălește în loc de Măglaș pe un anumit Cirovici*) a aflat atinși cercului »neamurilor« prin învățătura dlui Russu Șirianu pe la Caransebeș, anume când fusese la desvălirea monumentului. Se înțelege, după metoda veche, sub masca altora, acum sub masca foi săptămânale a »Renașterei«. Ci-că dl Russu Șirianu ar fi umblând în »preajma episcopiei din Caransebeș.« Ceea-ce ar fi raliat acum pe cei învățători sub lozinca »să ne emancipăm de tovărășia și frățietatea cu aradanii«. Hic Rhodus...

Dacă într'adevăr acest efect de cimentare ar avea vizitele dlui Russu Șirianu în Caransebeș, atunci ar merge cel puțin odată pe săptămână ca să binemerite de recunoștința tuturor românilor de bine, că a încheiat rândurile resfirate ale Caransebeșenilor și a vindecat o rană de pe trupul nostru bisericesc național. Da ori ba? căci dl Russu e gata de plecare.

Despre aradani se știe ce sentimente de înaltă venerațiune simțesc față de Prea Sfințitul episcop Popea și sfințitul lui dinlăuntru părintele archimandrit Musta. Aceste raporturi esclud ori-ce cochetărie a aradanilor cu episcopia din Caransebeș. Lumea care are ochi să vadă, știe însă și despre samsarlicul conului Costa din Caransebeș care a întemeiat »Școala nouă« din Caransebeș sub patronagiul din Sibiu de unde să promite puișorul mângăitor a cărui Herold este conul Costa, adevărat neprihănitul Burdea, care și în Caransebeș face samsarlicul episcopiei după metoda cu care a făcut samsarlicul politic din Budapesta.

Această taină lumea o știe, afară de »bărbatul de multă valoare și greutate« care — să zice — a văzut altă taină în vizitele dlui Russu la Caransebeș și va vede până-i va veni și rândul Birăuțului dânsului, care și lui îi va descânta așa:

»Bărbatul de valoare și greutate din dosul »Renașterei« m'a ținut de al meu.

»Eu eram în punga guvernului.

»Puișorul e episcop iar eu rid în pumni!

Ceterum cenzeo... este scenăria unui vis din cuibul neamurilor.

*) Culegător de »buchi«. Nota culegătorului.

La boala «VÂNĂ de AUR», diabetă și intestine indispensabile pentru leuze și copii în fașe. Tot omul iubitor de curățenie indispensabil trebuie să întrebuințeze medicamentul «ZERO», căci prin el dobândești o dispoziție plăcută și folositoare.

Impiedecă ori-ce infecție și zgăriere.

La întrebuințare e mai ieftin decât hârtia. Ori unde se poate căpăta.

„ZERO“ e fabricament de vată, brevetat.

BUDAPEST VII. — Strada ROZSA 45.

Telefon 87-52.

Telefon 87-52.

Ceva despre zidirea și arangierea din lăuntru a catedralei din Sibiu.*)

De dr. Atanasiu Marienescu, membru al «Acad. Rom.».

I. Fie-care român ortodox are nu numai drept, dar și datorința, ca să descopere, că în zidirea și în arangierea din lăuntru a catedralei, ce fel de sminte s'au făcut? pentru că barem acele, ce necondiționat trebuie și se pot îndreptă, să se îndrepteze.

În nrul 62 din 1906 al «Telegrafului Român», am publicat articolul: »Stilul de edificare al Catedralei din Sibiu și disordinea de azi«. Dar eu până azi, nu am observat vre-o îndreptare în Catedrală.

Pentru zidirea Catedralei din Sibiu la timpul său s'a ales o comisiune de zidire din domnii: II. Sa Dr. Ilarion Pușcariu, vicar arhiepiscopesc, Nicolae Ivan, asesor consistorial, apoi Parteni Cosma și Panteleon Lucuția. Această comisiune în cât privește pictura, a fost întregită cu Dr. II. Miron Cristea, asesor consistorial.

Eu din acte ori din experiență proprie, nu cunosc meritele separate ale fiecărui membru din comisiune, meritele pentru zidirea și arangierea din lăuntru a Catedralei, și pentru aceasta trebuie să cercetez și studiez, că ce au zis alții?

În foaia: »Catedrala« din 30 Aprilie (13 Maiu 1906) edată din ocaziunea sfințirii catedralei am dat de urma acelui cu meritele mai mari, și trebuie să presupun, că ce e scris negru pe alb, e un adevăr, pentru că barem eu, nu cred, că cineva scriind să mintă.

În foaie nu s'a publicat nimic despre activitatea și meritele fiecărui membru din comisiune, ci arătându-se portretele dlor asessori consistoriali, Nicolae Ivan și Dr. II. Miron Cristea, ni-se spun, că pentru zidirea Catedralei, meritele cele mai mari le are dl Nicolae Ivan și anume, ca referentul consistorului.

Dar nici »Lucașul« nrul 9 din 1906 pag. 208 nu pierde din vedere pe cei cu merite pentru zidirea catedralei, și ne spune: »Dl Cristea are merite și în jurul zidirii bisericii catedrale fiind referentul lucrărilor de înzăstrare și înpodobire. Consistorul l'a trimis să studieze în Orient(!) pictura și întocmirea altor biserici.

*) Sub titlul acesta primim articolul pe care-l publicăm parte din deferență către autor, parte pentru că este un studiu interesant. Observările privitoare la persoane, se înțelege, rămân în răspunderea autorului. Cât despre oportunitatea observărilor juste privitoare la scăderi constatate, iarăși e de notat, că ar fi fost mai practic ca aceste observări să se fi făcut înainte de asta, ca să se fi omis unele și altele.

Ori cum, studiul se va ceti cu interes.

Mitropolitul Sava II. Brancovici (1656-1680)

De V. Mangra.

Dare de seamă.

(Urmare și fine).

Despre Sava II Brancovici în cartea păr. Mangra aflăm nou îndeosebi că: născut în Ineu (Ienopole) în Transilvania, din botez a primit numele Simion. După ce și-a făcut educația în familie, în călătorii prin țările vecine și la unchiul seu, episcopul Longin, retras în mănăstirea Comana, s'a căsătorit, stabilindu-se în locul seu natal.

Aici, ca oștean viteaz a avut dese loviri cu turcii, în care a băgat groază prin vitejia sa. Mai târziu s'a preoțit și a ocupat în Ineu rangul de protopop, dar în același timp neîncetând a apăra Ineu cu vitejia-i cunoscută, mai ales în contra incursiunilor nocturne ale turcilor, — așa că aceștia cerură îndepărtarea lui din Ineu, de motivul că protopopul Simion: »ziua e preot, iar noaptea vrăjmaș înarmat și stricător de pace«. Și, când te gândești că păr. dr. Bunea care face istorie, spre a caracteriza pe mitropolitul Sa II, reproduce motivul invocat de turci, cu: »ziua-i popă, noaptea-i hoț«.

Devenind vacant scaunul de mitropolit al Transilvaniei, soborul românilor în 1656 a aies cu unanimitate ca mitropolit pe cunoscutul Simion Brancovici din Ineu. Simion s'a și hirotonit în Târgoviște, după ce se călugărise primind numele Sava.

În citata foaie »Catedrala« despre dl Nicolae Ivan s'a scris anume: »Coroana rodnicei sale activități a pus-o însă în timpul din urmă prin participarea la lucrările de zidire a bisericii catedrale, fiind referentul bisericilor dela publicarea concursului pentru planuri, până la terminarea norocoasă a acestui monumental edificiu. El (Ivan) și-a împlinit acest angajament onorific și greu cu cinste, pricepere și energie și spre satisfacerea generală, și cine își va lua osteneala a scrie istoricul zidirii bisericii, nu va putea trece cu vederea munca stăruitoare, ce a pu-o asesorul Ivan pentru desăvârșirea acestei lucrări de neîntrecută valoare arhitectonică«.

Domnul Ivan încă în viață și-a aflat pe istoricul său! Eh, dar unii îmi spun, că stilul glori-ficator, e al penei dlui Ivan! Așa se îmbată lumea dreptcredincioasă răsăriteană!

Sunt în perplexitate, că foaia »Catedrala« pentru ce a lăsat pe celalalt referent, pe dl Cristea — în umbră?

Ei bine! e frumos, dar dl Ivan, ca referent a lucrat pentru plata cea frumoasă, ce o capătă ca și asesor consistorial. Ei bine, dar dl Ivan nu s'a îndestulit cu plata și cu gloriificarea sa, ci a cerut încă și recunoștință pentru lucrul său, și i-s'a și dat 600 de cor. remunerație! Adecă și cu punga îndestulată! Cât e de bine de a avea merite!

E bine! și frumos! dar, acum să întorc foaia și să zic, că cine are meritele cele mai mari pentru lucrările bune ale Catedralei, acela are și responsabilitatea pentru lucrările rele și smintelele aflate în zidire. Aceasta e o normă în toate părțile și la toate zidirile. Pentru aceasta, în prima linie pe referentul îl trage la răspundere, căci barem despre el s'ar fi putut presupune, că studiază și se pregătește din tot punctul de vedere pentru referadă!

Am ajuns acum să înșir smintele în zidirea catedralei, ca să se îndrepte atâta, cât e necondiționat de lipsă și se poate, precum să înșir și smintele în arangierile din lăuntru ale Catedralei, ca necondiționat să se îndrepte, și că biserica noastră, să fie dreptcredincioasă răsăriteană!

1. Clopotele catedralei. În »Telegraful Român« nrul 131 din 1904 se scrie, că: Marți în 13 Decembrie s'au sfințit clopotele catedralei. Se spune că sunt patru clopote și se înșiră greutatele lor. În loc să înceapă dela cel mai mare, începe dela cel mai mic:

1-ul de	168 kigr.
Al 2-lea de	423 »
Al 3-lea de	790 »
Al 4-lea de	1345 »

La olaltă de 2746 kigr.

Descrierea aceasta, nu e îndestulătoare. În foia »Catedrala« din 13 Mai 1906 pag. 3 se zice: »Într'un turn al catedralei sunt așezate trei clopote, iar în celalalt turn e unul, cel mai mare. Trase deodată, ele formează un acord armonic și serbătoresc, anume după scala c-mol sau miminor e, g, h, e (alt)«.

Despre așa ceva trebuie să caut în două foi și fără a le afla o descriere deplină. Așa de superficial se lucră la noi.

Pentru construirea clopotelor sunt regule de măiestrie respective de artă, și nu se pot construi numai după combinarea celor nepricepuți.

După Lexiconul de conversațiune a lui Meyer, în articolul Glocken (clopote) este scală anumită pentru greutatea și armonia (muzica) adecă tonul clopotelor.

Fiindcă la catedrală sunt 4 clopote, să vedem scala pentru patru clopote:

Greutatea	Muzica
1-ul de 1000 kigr.	c.
Al 2-lea 702 »	d.
Al 3-lea 512 »	e.
Al 4-lea 422 »	f.

Greutatea la olaltă de 2636 kigr.

Tonurile clopotelor, în comparațiune cu greutatele speciale se aranjază după o melodie prescrisă. Tonul clopotului celui mare se numește ton fundamental (Grundton) adecă c; al doilea ton se numește terțial (Terzton) adecă d; al treilea ton e quintal (Quintton) adecă e; iar al patrulea ton e octaval (Octav-ton) adecă f. După proporțiunea scăderii greutateilor, al 2-lea clopot e mai mic numai cu 298 kigr. al treilea cu 198, al patrulea cu 90 kigr.

La catedrală 1-ul clopot e de 1345 kigr., iar scăderea greutății pentru al doilea e de 555, astfel prea mare diferență între el și 1-ul clopot; la al treilea clopot scăderea e de 377 și la al patrulea clopot e de 255, prin urmare, în proporțiune cu greutatea primului clopot, scăderile sunt prea mici; fără pricepere mai departe în proporțiune cu greutatele scăzute sunt fără regulă, și tonurile clopotelor sunt neregulate, pentru aceasta e scutită și în armonia clopotelor catedralei, pusă după c-mol, e, g, h (și apoi iar) e (alt).

Acela, care după deosebirea aceasta poate pricepe și numai cu mintea unui țaran, va ști, că dacă clopotul cel mare al catedralei e de 1345 kigr., iar cel mic e numai de 168 kigr., — în turn s'a pus un clopotel.

În Lexicon sunt înșirate clopotele dela mai multe biserici din lume; cine vrea, află mai multe proporțiuni. Dar să arat eu altă scară de greutate. În »Neues Pester Journal« din 7 Oct. 1906 pag. 37 se află descrierea clopotelor catedralei din Mecheln.

»Astfel, exclamă cu legitimă mândrie păr. Mangra (pag. 49), ostașul viteaz, ce înspăimântă pe păgân, se făcu ostașul lui Cristos, apărând cu vitejia biserica românească, până la sacrificiul vitejii sale, ca un păstor adevărat, care și pune și sufletul pentru oi«. Și, în adevăr, întreaga viață a lui Sava II, toate acțiunile lui, întreagă ținuta sa eroică în lupta cu elementele dușmane, dovedește pe ostașul oțelit în lupte; în toate ale sale vedem mândria și demnitatea de principe născut, care nu știe să se încovoiaie.

Dacă ne gândim serios și nepreocupați la timpul furtunos și excesiv de primejdios, în care Sava II Brancovici a primit cărma și a condus corabia bisericii, mânată de tempeste, printre stânci și vântori, și cum a știut el timp de un pătrar de secol nu numai să o conducă și să o ferească de nenorociri, dar dela înșiși dușmanii ei de moarte să stoarcă privilegiile ocrotitoare, să-i dea viață nouă românească, scăpându-o de jugul slavismului, să pună bază culturii noastre naționale românești: nu putem să nu ne pătrundem de un sentiment de cea mai înaltă și mai curată admirațiune pentru fenomenul ierarh, care, dacă trăia în cele dintâi 6 veacuri creștinești; și era grec de neam, poate ar fi gloriificat mai pe sus de cei mai străluciți ierarhi ai creștinătății.

După ce reproduce o serie de diplome referitoare la biserica română, diplome, în care se vede și înverșunarea dușmanilor bis. noastre și beneficiile stoarse dela ei prin marele Ierarh, Păr. Mangra cu drept cuvânt adaugă (pag. 75): »Dintre diplomaele produse, și anume din cele dela 1669 și 1674 se vede fanatismul și violența, cu care calvinii s'au năpustit asupra bise-

ricii române; iar din celelalte opt, din anii 1656, 1659, 1662, 1663, 1673, 1675, 1676 și cea din 1679, rezumată după Engel, se arată confirmarea jurisdicțiunii sale, scutiunile și privilegiile date clerului românesc, cum și lupta titanică, ce a purtat-o mitropolitul Sava pentru apărarea și conservarea bisericii române ortodoxe. Aceste sunt documentele oficiale, care mărturisesc luminat despre ortodocșia și naționalismul românesc a lui Sava Brancovici, iar la pag. 76 seq. Mitropolitul Sava Brancovici urmărea un mare și sfânt ideal: unitatea și independența bisericii române ca singurele mijloace pentru conservarea unității naționale a poporului român. De aceea el nu s'a unit cu nici unul din cele patru religii recepte cum făcu după 20 de ani mitropolitul Atanasie, căci unirea ar fi fost egală cu renunțarea la independența bisericii române.

»Dintre următorii Ierarhi ai bisericii române în Transilvania numai episcopul unit Inocențiu Clain și Mitropolitul Andreiu Șaguna se pot pune alături cu Sava Brancovici.

»Dacă vom considera însă că Inocențiu Clain era episcopul bisericii române unite cu romano-catolici, căreia i-se asigurase prin diploma aceeași libertate bisericească, de care se bucurau bisericile de ritul latin, având pe lângă protecțiunea Papei, și pe cea a Curții din Viena, că Șaguna era episcopul mai apoi Mitropolitul bisericii române ortodoxe, a cărei religiiune prin legile din 1848 era egal îndreptățită cu celelalte religiiuni recunoscute în stat, — iar Sava Brancovici era Mitropolitul unei religiiuni prescrite, a unui popor suterit în patrie numai până la un timp, până va plăcea principelor și regnicolilor, care

1-ul clopot e de	8884 kigr.
Al 2-lea » » »	6000 »
Al 3-lea » » »	4235 »
Al 4-lea » » »	3000 »

Vedeți, în alte părți se studiază bine întrebuintea clopotelor mai ales ale unei catedrale; la noi e destul, ca să bagi în comisiune niște persoane așa numite, cu vază.

S'au lăudat tare clopotele catedralei, că sună frumos, dar cari clopote nu sună frumos pentru urechi?

E apoi o urmare, că dacă se trag toate clopotele catedralei deodată, din atare îndepărtare sună și se aude numai clopotul cel mare, iar celelalte cu tonurile lor neproporționate (adecă prea mici pe lângă cel mare), dau numai un zungănit neînțeles, căci în el nu recunoști tonurile celorlalte clopote. Astfel în construirea clopotelor catedralei s'au făcut mari greșeli. (Va urma.)

Lupta pentru limbă.

Nereu, la 5/18 Decembrie 1906.

Din frunțașă comună Nereu primim următoarele șire asupra căror atragem deosebire luare aminte a cetitorilor noștri:

După multe lupte și grele eforturi, am putut pune în comuna noastră, la aceea bunătațe de mulți și mult timp dorită de a ne modifica respective compune din nou un statut comunal. Pentru a afirmă și caracterul românesc al comunei noastre, în frunte cu preotul nostru, am hotărât a se purta protocolul ședințelor și în limba română. Pe lângă această părere a fost majoritatea reprezentăției și forurilor administrative comitatense au și aprobat deciziunile noastre și statutul comunal s'a ridicat la valoare de drept cu toate dispozițiunile lui.

În ședința de 18 Decembrie a. c. st. n. deoarece notarul comunal nu îndeplinise cele prevăzute în statut, membrul virilist Pavel Fumor a interpellat de ce nu se purcede conform prevederilor statutului, care e ridicat la valoare de drept? De ce nu se ia protocolul ședinței în limba românească?

Un individ ce poartă numele Timotei Tempian și care grație uneltirilor lui, a ajuns a fi președintele comitetului parochial, se scoală și răspunde interpellantului Pavel Fumor, că e destul să se poartă în limba ungurească și că ne explică domnul notar și românește, nu mai trebuie să fie purtat în limba noastră.

Nu ne mirăm prea mult de această ținută nedemnă a numitului Timotei Tempian de oare-ce

avea să-și apere biserica nu numai în contra micilor și marilor tirani, dar și în contra legilor barbare de stat, prin care se decretase desființarea ei, atunci cu pietate trebuie să se închine toți românii memoriei acestui bărbat fenomenal, care, în puterea autorității și influinței sale morale, 24 de ani singur a susținut și apărât cealaltă neamului românesc, biserica ortodoxă din Transilvania, preferind moartea de cât să și-o predea inamicului!

Activitatea și mucenicia Mitropolitului Sava II Brancovici sunt în deobște binecunoscute publicului român — deia sine înțeles după actele și datele scoase până acum în lumină. Cartea Par. Mangra, prin critica ei pozitivă, aruncă asupra lor o lumină confirmătoare.

Arhivele Transilvaniei și ale statului — putem conchide cu siguranță — ne păstrează ascunse acte și documente surprinzătoare referitoare la luptele lui Sava cu principii și cu magnații calvini. Căci nu se poate admite ca ei să nu fi adresat principilor calvini poate și curților veșnice memoriale și proteste, petițiuni și reprezentățiuni, în virtutea cărora au stors diplomele favorabile bisericii și au putut nebăga în seamă pe cele contrare. Aceste acte, de nu vor fi cumva nimicite, trebuie să iase la iveală mai curând sau mai târziu spre a desăvârși strălucita aureolă a marelui mitropolit Sava II.

Cred că nu i-se va putea atribui păcatul d'a se face judecător de intențiune celui ce, cu surprindere s'ar întreba: ce a putut îndemna pe un om luminat ca păr. dr. Aug. Bunea, se pășească cu atâta preocupațiune pasionată contra marelui

la ultimile alegeri dietale se obtruase de corțes candidatul kossuthist, dar neputând duce nici un român cu sine în partida kossuthistă nu a votat nici el, pentru-ce plătise cam bine alvăcurile date.

Nu ne mirăm căci îl cunoaștem cu mare râvnă la domnia și pentru a deveni conducător și deci era și natural a se pune bine cun domnia luând în apărare pe notarul.

De oarece însă e român și vrea să fie român, afle publicul mare, că ce român e când se lapadă de limba românească pe care o știe cel puțin cât de rău vorbe.

Unul din cei prezenți.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 24 Decembrie 1906.

— Știre ziaristică. Cu numărul de Sâmbătă începând »Poporul Român« apare având în frunte ca editor-proprietar pe dl dr. Aurel Vlad, deputat și face iarăși politică națională. S'a încheiat astfel un capitol din urâtul scandal Burdea-Birăuțiu și s'a pus capăt politice și uneltirilor cari erau menite să otrăvească viața noastră publică, să producă desamăgiri și zăpăceală îndeosebi în masa țaranilor români.

— O desmințire. Din locuri competente ne-am convins despre-ce altcum știam, că cele publicate în numerii de acum Duminică ai ziarelor »Aradi Közlöny« și »Arad és Vidéke« din loc, referitor la preotul Traian Vațian, din Arad, sunt neadevăruri și preotul Traian Vațian, nici-odată și nici acum n'a fost acuzat ori tras în judecata tribunalului.

— Dela universitatea săsească. Vanzându-se pădurile universității săsești, privitor la distribuirea banilor, iată ce scrie »Libertate«:

Acum un an doi, Universitatea voia să-și vindă uriașele păduri ce le are în Munții Sibiului și Brașovului. Era să le dea unor speculanți jidani cu zece milioane cor. Dar guvernul n'a întărit contractul. S'au găsit îmbietori noi. Și acum le-a vândut cu 18 milioane, acuși îndoit de cum era să le vândă nainte! Firma ce le-a luat, le va plăti în rate în 22 ani, în tot anul 818.000 cor.

Comitetul conducător al societății a și hotărât ce face cu banii: aproape jumătate îi dă pentru școli: 350.000, cealaltă în marele fond.

Ierarh, pe care, cu primejdia de a-și compromite reputațiunea de istoric, încearcă a-l desbrăca de toate calitățile cari, grupate în persoana ierarhului, constituie mândria unui neam, a neamului său românesc, și a-l prezentă românilor în colorile cele mai negre mai respingătoare? Cel-ceilalt pune această întrebare ar găsi răspunsul în nenorocita tendință: nu numai d'a validată îndreptățirea unirii, ca o necesitate pentru timpul când ea s'a făcut, ci d'a o prezentă ca m'ântuitoria neamului românesc și luminarea lui! In acest scop s'a crezut că e nevoie să se arate că înainte de »Unire« între români a fost un haos, că românii au fost calvinizați și »Unirea« i-a descălvinizat. In această fasonare a istoriei nu se putea îndeplini lăsând să strălucească în Biserica »slavo bizantină«, »schismatică« un ierarh român, care dă viață și cultură neamului românesc. Acest ierarh trebuie deci metamorfozat în sârb, hoț, calvinizat, desfrânat.

Mirare nu ne prinde dacă ne aducem aminte din copilărie cum frații »uniți« ne descriau pe Șaguna, neslăbindu-l din sârb, dușman al neamului românesc, spre a putea cu atât mai mult înălța pe Șuluțiu. Râvna »sfintei Uniri«.

Simion Popescu.

1) A se vedea dr. Augustin Bunea: Episcopii: Petru Paul, Aron și Dionisiu Novacovici, Blaș 1902, pag. 202.

2) Dr. Augustin Bunea, Discursuri, Autonomia bisericească, Blaș 1902, cu deosebire pag. 352. Autonomia bisericii dela descălvinirea românilor prin unirea Romei până la 1762.)

Din cele 350.000, = 20% (20 la sută) dă Ungurilor de pe fostul fund regiu pentru școalele și bisericile lor, tot cam 20% românilor și apoi 60% sașilor. Ungurilor lă dă numit pentru ce, d. e. pentru colegiul din Orăștie în fie-care an 30.000, etc. — Românilor le dă la Consistorul din Sibiu câte 64.000 cor. pe an, pentru trebuințele școlilor de pe fostul fund regiu. — Asta 22 de ani într'una dela anul viitor încolo.

Cele 64.000 cor. dela »Universitatea Săsească«, ce să dau Consistorului gr-or. rom. din Sibiu, s'au dat cu următoarea împărțire:

Pentru gimnaziul gr-or. român din Brașov 24.000 cor. pentru școlile populare gr-or din Sebeșul-săsesc și Săliște câte 2000 cor., pentru școalele din Răhău, Lancrăm, Poiana, Mercurea, Apoldul-de-jos, Sighișoara și Romos câte 1000 cor., pentru școalele din Pricaz, Turdaș, Romoșel și Vaidei, câte 500 cor., iar' pentru alte comunități bisericesti gr-or. lipsite de mijloace, aflătoare pe fundus regius, spre scopuri școlare, suma de 27.000 cor., la alaltă 64.000 cor.

Pentru comunitățile bisericesti gr-cat. (spre scopuri școlare) din Orlat 2000 cor. din Sibiu și Sebeșul-săsesc câte 1500 cor., din Șeica-mare și Cohalm câte 500 cor., la olaltă 6000 coroane.

Fundațiunile de mai sus se vor plăti în fie-care an la 1 Ianuarie și sunt irevocabile.

— Alegere de preot. In Sân-Miclăușul-mic a fost alegere de preot. Dintre doi recurenți a întrunit majoritatea voturilor diaconul Petru Mărșeu, cancelist la conzistorul diecezan.

— Hirotonire. P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp a hirotonit Sâmbătă întru preot pe Iosif Crainic pentru comuna Serand (Bihor) și întru diacon pe Al. Chișozan.

— Agitator socialist condamnat. Tribunalul din Budapesta a pedepsit pe socialistul Galló la șase luni închisoare și 100 coroane amendă, pentru o broșură, scrisă către muncitorii de economie.

— Spălarea arapului. Privitor la cele scrise de noi în n-rul dela 19 Dec. (că dl Birăuțiu a vândut tipografia și foaia sa dlui Vlad după ce i-s'au asigurat avantajii mai multe) »Poporul Român« de Sâmbătă scrie următoarele:

»Suntem autorizați din partea partidului să declarăm, că nu avantajii mai mari l'au îndemnat pe dl Birăuțiu să strice contractul cu dl Burdea, ci numai simțul de datorie față de neam, și dragostea pentru cei cari l'au sprijinit vreme de 5 ani, dl Birăuțiu dimpotrivă, vânzând »Poporul Român« partidului național român a adus o însemnată jertfă materială«.

O ia de sus »Poporul Român«: vorbește în numele partidului.

In numele partidului putem însă vorbi și noi, și »Gazeta« și »Telegraful« și »Drapelul« și »Libertatea«, căci toți servim cu aceeași credință partidul. Și ținem a constată, că în chestia dlui Birăuțiu toate foile românești au avut aceeași atitudine: osândă fără apel, pentru cele cinci luni de trădare fără precedent în viața presei române. Când caută să spele arapul, confrății dela »Poporul Român« primenit riscă a se pune în contradicție cu opinia publică română, cu însuși partidul de ei.

»Simțul de datorie față de neam« nimeni nu l'a bruscat mai brutal decât dl Birăuțiu și a trece așa ușor la ordinea zilei peste trădarea comisă, ar fi a stabili un precedent periculos.

Credem deci că mai suscitatul comunicat este un act de — complezanță. Bucuria dlui Vlad și a celorlalți deputați, cari atâta vreme au fost patronii dlui Birăuțiu, și au scris în »Poporul Român«, o înțelegem și ne bucurăm și noi că au zmulș ziarul din ghiarele lui Burdea. Dela această bucurie însă și până a face apologia celui care nainte cu puține zile era tovarășul lui Burdea și-a luat și pe Decembrie subvenție dela guvern, trebuie să se tragă o linie de demarcație... Să nu se uite că în Octombrie dl Birăuțiu »nu găsise garanție că deputații noștri vor putea asi-

gură existența foii, « și nu înțelegem ce jertfă materială a putut aduce cel despre care »Libertatea« de alaltăieri, (bine informată) ne asigură că era aproape de faliment.

Ori-cât ne-ar măguli de altfel faptul, că noua redacție a «Poporului Român» numai «Tribunei» îi face cinstea să-i adreseze — comunicat în numele «partidului», totuși ne permitem întrebarea : de ce nu răspunde și celor scrise în «Libertatea», care l'a tratat nu se poate mai aspru pe dl Birăuțiu?... Ori va răspunde de aci încolo și «Libertății», și «Gazetei», și «Drapelului», care chiar în numărul din urmă în articol de fond arată imoralitatea săvârșită de arapul pe care «Poporul Român» vrea să-l scoată alb, «cu simț de datorie față de neam» și chiar cu simțul de jertfă?!..

— **In atenția autorilor de cărți!** Înaltul ministru de culte și instrucție publică prin ordinul de sub nrul 88156/1906 a oprit din institutele pedagogice »Istoria Bisericească« de dr. Petru Barbu.

În privința manualelor următoare: 1. Simeon Popescu: Catehism pentru clasele inferioare ale școalelor medii și pentru institutele pedagogice Sibiu 1902. 2. Dr. Petru Barbu: Istoria Sântă a testamentului nou. Ediția II. Caransebeș, 1904. 3. Nicolae Bogdan: Gramatica limbei române. Brașov 1904. 4. Mangold-Goldiș: Istoria Ungariei... Ediția II. Brașov 1901; 5. Marki-Popovici: Istoria Universală pentru școalele civile și superioare de fete. După ed. VI. în românește de I. Popovici. Sibiu 1901; 6. Dr. Roth-Uilăcanu: Elemente de mineralogie, petrografie și geologie. Traducere de Alexandru Uilăcanu, Blaj 1890. 7. Elemente din Geometrie de Dometiu Dogariu și Iuon Dariu. Ediția II. Brașov 1890. 8. E. Hodoș: Manualul de limba română Elemente de istoria literaturii. Ediția IV. Caransebeș 1902; 9. Ștefan Popu: Economia rurală, Blaj 1881, — dispune ca pe anul școlar 1907/8 să fie editate de nou conform §-lui 5 din art. de lege IV din anul 1898 despre numirea comunelor, altcum vor fi oprite din școale.

Referitor la manualul: Carte de cetire pentru clasa IV gimnazială, reală etc. de Virgil Onițiu Brașov 1895, pe lângă accentuarea legii sus citate dispune asemenea să fie editată de nou și să cuprindă în sine bucăți din Istoria Ungariei, cari acum lipsesc cu totul. La caz contrar cartea va fi oprită. Din manualul E. Hodoș Manual de limba română. Elemente de stilistică, poetică etc. Caransebeș 1902. conform articolului IV de lege din 1898 scoțându-se o nouă ediție, din aceasta să se elimineze bucata de cetire Starea Românilor din Muntenia la 1820.

În ediția proximă a manualului Metodica școlii populare etc. de Dr. Petru Pipoș să se tracheze în special și metoda de propunere a limbei maghiare pentru cetățenii patriei amintindu-se și legea despre propunerea obligatoare a limbei maghiare în școalele populare în spiritul articolului de lege XVIII. din 1879. »Istoria pedagogiei« de Dr. Petru Pipoș în ediție nouă să cuprindă în sine și »Apendicele la istoria pedagogiei« apărută separată pân' acum în Arad 1895. Ambele manuale în noua ediție au să observe strict totodată și articolul VI de lege din 1898.

— **Dr. Toma Vasinca** și-a deschis cancelaria advocațională în Pui.

— **D-șoară — sergent de poliție.** Femeea americană a înaintat pe toate treptele slujbașilor, cum înainte de asta cu vre-o 10 ani nici prin vis nu ar fi putut îndrăzni să cugete omul. Într'adevăr în America nu e nici un fel de slujbă la care să nu aibă drept și femeile să o poarte. Ele au în unele treburi și drept de vot și e foarte puțintă că în curând își vor câștiga dreptul de vot la tot felul de alegeri! Va fi interesant să urmărim unele slujbe, cari numai pentru femei nu's potrivite și totuși în America stau femeile în ele.

În orașul Butler din Pensylvania (Statele unite)

poartă slujba de sergent de poliție domnișoara Netti Peayne. Șase polițiști, bărbați, slujesc sub ea și să supun poruncilor ei; ea ascultă pe vinovații cari au făcut lucruri mai rele și pe cei ce s'au îmbătut pe stradă. Și ci-că domnișoara asta, cu toate că e frumoasă, totuși e temută de toată lumea de pe acolo pentru asprimea ei, și de aceea până acuma nu s'a aflat nime care să vree s'o schimbe dela poliție și s'o ducă în — căsătorie!

Domnișoara Tusie Brayton e veterinar și e vestită că știe să opereze foarte bine. În America îndată ce se îmbolnăvește ceva animal, stăpânii îi caută și lui leac, întocmai — ba poate mai altfel! — ca pe la noi omului. Domnișoara Theresa H. Shenen, e în New-York întreprinzătoare de zidiri publice, doamna Eranca Fritz e mare proprietară de băi în Klondyke și e de mai multe ori milionară. Iar domnișoara Mand de Haven o presidenta unei societăți de scoatere a aurului și argintului din stânci. Ea e inginerul băilor, ea conduce, ea direge, curat bărbat. D-șoara Virginia Pope, are — spital de paseri. (Vezi aci să potrivește.)

— **»Luceafărul«** nrul 19—20 are următorul cuprins: Oct. C. Tăslăuanu, Teatrul românesc (articol). A. Seca, Scrisoare din America (poezie). I. Agârbiceanu, Meșterul Partenie (schiță). I. Borgia, Ifigenia în Taurida (Act. I, trad. după Goethe). M. Cunțan, Surorile (poezie). G. Bogdan-Duică, Scrisori din București: Un scandal în artă. M. Cunțan, Adorare (poezie). A. S., Plâng apele (poezie). I. A. Bassarabescu, Iertarea (poveste pin biblioteca copiilor de A. O. Maior, Vol. II). M. Bratu, Cântec (poezie).

Cronica: Z. Bârsan la Sibiu; Marca culturală a Asociațiunii; Colecția etnografică a dlui D. Comșa; Șezătoare literară; Prima expoziție de copii.

Dări de seamă: Asupra unor noi critici literare (Pași pe nisip a dlui E. Lovinescu) de Simionescu-Râmniceanu.

Ilustrații: Congresul pentru apărarea proprietății literare și mamele cu copii premiați dela expoziția de copii din Apoldul-român.

Descoperire după moarte. În Cicago a murit secretarul consulatului rusesc. Atunci s'a descoperit, că mortul nu e bărbat, ci femeie. Nime pe lume, nici consulul Schlittenbach, n'a bănuț, că secretarul care de doispre-zece ani a fost în serviciul consulatului, să nu fi fost bărbat, ci femeie. Secretarul s'a însurat de trei ori, fuma de dimineața până sara și consuma mai multă beaură decât ori care bărbat.

— **Din dragoste.** Din Körmend se vestește următoarea întâmplare dureroasă. Kosa Sandor a voit să se căsătorească cu Ana, fiica lui Szabó József. *Tinărul fiind sărac, a fost respins.* A plecat în America. A auzit însă, că fata se mărită chiar la Crăciun, după un flăcău bogat. A venit acasă și în conștădere cu fata, și-a luat adio dela aceasta lume, împușcând prima dată pe față, apoi împușcându-se și pe sine.

— **Isprăvile unui nebun, care se crede Christos.** Din Viena se anunță că zilele trecute nebunul Konrad Hagen din ospiciul din Hohenheim, a ucis pe un paznic cu un foc de revolver și a rănit grav pe medicul dr. Weber. Acest Hagen nu este altul decât nebunul care la 1 Maiu 1903 a tras în biserica sf. Ștefan 3 focuri de revolver, răniind grav pe profesorul dr. Jarousek. Hagen are vârsta de 30 ani și suferia de mult timp de alienație mintală. El este fiul unui brutar și om foarte cult.

În 1903 veni la Viena pentru a-și înmulți prin studii cunoștințele sale filozofice. Timp de un an a locuit la o bătrână, Schoeller. Plătia chiria la timp, se purtă însă în chip foarte fanatic, așa că era considerat nebun, sau ca un ironic care își bate joc de lume.

Spre primăvara acestui an nebunia a izbucnit în toată forța ei. Se credea Christos și declară că trebuie să ucidă o treime din omenire, pentru că după evangelistul Ioan, celelalte două treimi să fie sănătoase și fericite. La 1 Maiu 1903, vă-

zând pe stradă mulți oameni gătiți, își luă revolverul și alergă la biserica sf. Ștefan, unde se așeză în banca din față. În timpul serviciului divin, își puse pălăria în cap și întors cu spatele spre preot trase trei focuri de revolver asupra publicului.

Se născu atunci o panică înfricoșătoare și mai cu multă osteneală nebunul putu fi desarmat și închis.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de câți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut față fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuițeze acest săpun, numai că să-i tindă mână de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți cor. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drogheria lui Vojtek și Weisz, Lugos în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— **Kerpel Izsó,** librar cu bun renume în Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistolă aparatele de ars lemne și de aplicat pe cărți de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bătești Arad, strada Weitzer (palatul minorității)

Ultime știri.

Omor politic. Petersburg, 23 Dec. E pe când stă într'un restaurant cu mai mulți membri ai consiliului nobililor, contele Alexis Ignatiev a fost ucis cu 6 focuri de revolver. *Ucigașul, om tinăr, care pare a din clasa muncitorilor, a tras și asupra a două focuri, dar a rămas în viață, fiind numai ușor rănit.* Ignatiev fusese guvernator în Kiev și Podolin și era fruntaș în partidul reacționar. Implinise vârsta de 64 ani.

Poșta Administrației.

Aureliu Popovici, Mercina. Am primit 10 ca abonament până la 1 Martie 1907.

Poșta Redacției.

Timișoara. Birul dela parochieni are drept să pretindă, căci este computat la stabilirea grupei.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut ediția III-a din celebra dramă »Ne sau Casa de păpuși« de H. Ibsen, tradusă de confratele nostru B. Marian dela »Universul».

Editura librăriei nouă, din București că Victoriei.

Prețul unui exemplar, cu portretul și biografia autorului 1 leu.

A apărut și se află de vânzare la librăria Hermann Paetel, Berlin, (Elssholz-Strasse 12).

»Siebenbürgen Land un Leute« von Ludwig Korodi. Prețul 1'75 Marce, plus porto.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Cota oficială pe ziua de 23 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (100—kg.)	7'43—7'44
Secară pe 1907	6'58—6'59
Orz pe 1907	7'48—7'49
Cucuruz pe 1907	5'13—5'14

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907	7'43—7'44
Secară pe Aprilie 1907	6'58—6'59
Orz pe 1907	7'46—7'47
Cucuruz pe 1907	5'13—5'14

Redactor responsabil Sever Bocu.

Editor-proprietar George Nichin.

HACKENDRE arhitect cu dipolmă și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghete

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu însuși.

Timpul mai îndelungat petrecut în branșa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comanda prețioasă sunt cu deplin respect

H A I S E R G Y Ö R G Y

pantofar

A R A D, Forray-utca.

Avis!

Avem onoare a cunoștința onoratul public, precum și pre stimații noștri clienți, că din cauza ridicării chiriei prea mare de prăvălie

dela 1 August

am fost siliți a ne strămuta prăvălia noastră **din Andrásy-tér 22**

în Szabadság-tér nr. 14

„LA CIZMA ROȘIE“

(lângă fostul **PORTER**).

Având în vedere și mai departe a servi onoratul public cu marfă bună și prețuri moderate, rog totodată a lua la cunoștință strămutarea prăvăliei și a ne da și mai de parte sprijinul D-voastre

Cu stimă:

Iustin Olariu,

conducătorul Societății Călțunariilor
Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de ciment, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

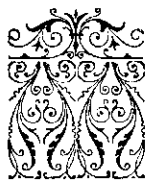
Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de ciment în toată mărimea pentru traverze, poduri și canaluri; mai departe șghiaburi (vălai) de ciment de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de piatră artificială, ciment și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de ciment simple și de lux.

Primește ori-ce fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Ciment portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistent la focul, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminarium.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundament pentru uscarea pereților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice . . . .

UJVIDÉK.

Cumpeni decimale,

50	100	150	văpsite galben, fără greutate:
24—	28—	32—	2:0 kilograme
300	500	750	36— Coroane.
40—	50—	80—	1000 kilograme
			100— Coroane.

cu încuetoare dublă cu 10— coroane mai mult. Greutățile să socotesc separat.

Țăietor de paie patentat cu imbucătură 50— coroane.

Țăietoare de rând 48 cor.

Pentru călcat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

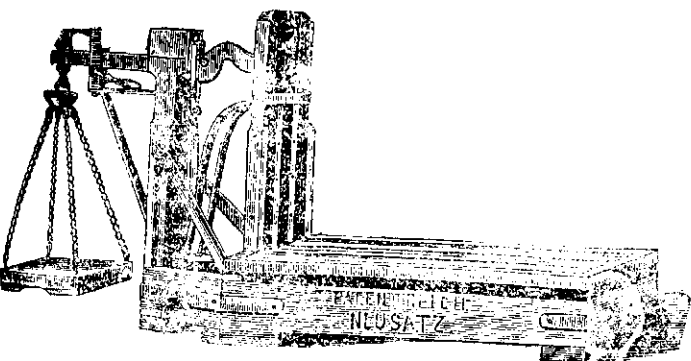
Virteje pentru un cal 160 cor.

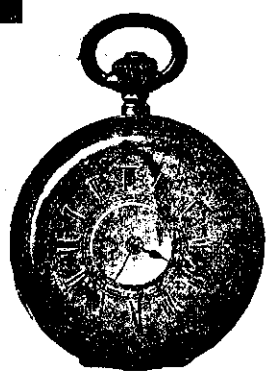
Săpător de porumb foarte bun 50 de cor.

Fabric mașini de imblătit cu benzină

după brevetul propriu al meu. — Mașinile toate au fost probate și găsite bune peste așteptare. Să pot ușor manua, se poate lucra ori când eu ele; garantez pe 2 ani despre durabilitatea lor; eu singur leam examinat; funcționează momentan fără pierdere de vreme; să poate lucra toată ziua fără control; umblă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă
juvaiericale atât pe bani gata cât și

===== ÎN RATE =====

pe lângă chezașie de 10 ani și prețuri ieftine,
liferează cea mai bună prăvălie în aceasta
privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOGUE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit

Correspondențele să se facă în cât se poate
în limba maghiară, germană sau franceză.

Nou! Nou!
MOD DE VINDECARE!

Efect neîntrecut la vindecarea ridicolă a

NERVILOR, MORBURILOR SEXUALI

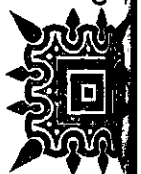
de piele, de sânge, siphilis, ananizare, dispoziții de slăbire, impotență
In urma rezultatelor grabnice și radicale solvirea honorariului pentru vin-
decare se plătesc numai după vindecare. Medicamente după modelul pri-
mei lor institute de vindecare.

Budapest, VI., Teréz-körút nr. 44 (I. etajiu)

Dr. Mitzger Jivadar.

Sub conducerea proprie — toată ziua deschis.
— Epistoalelor trimise dă răspundere gratuit. —

Rosenberg József
BAZAR
în piața SZABADSÁG
(lângă cafeneaua Pölzl).

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că

EXPOZIȚIUNEA DE GRĂCIUN

a bazarului meu din piața Szabadság

s'a deschis din ziua de azi. — Despre buna calitate și can-
titate ori și cine se poate convinge.

Cu stimă:

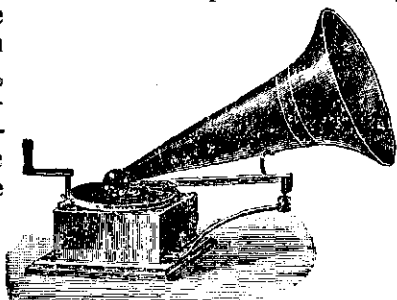
ROSENBERG JÓZSEF.

Mare asortiment de GRACIUN și ANUL NOU.

Nici la o familie nu-i iertat

să lipsească gramofonul!

Prețuri foarte ieftine! Phonograful lui Edison dela 5 fl. în sus
Gramophon cu plăci dela 9 fl. în sus. Automate pentru ospatari,
dela 35 fl. în sus. Suluri plăci duple
mare asortiment. Noutăți Gramophon
suruitor! Ilustrate cu cântece și note,
bucata 20 cr. Catalog ilustrat despre Pho-
nograph, Gramophon și Automate se tri-
mite gratuit și scutită de timbru. Prin ese
tot felul de plăci întrebuintate sau le
schimb după plac. Cel mai ieftin isvor de
adjustare pe acest teren în întreaga Ungaria

Tóth József,
comerciant de gramophone
Szeged, str. Könyök nr. 3.

Correspondență în orice limbă!
Nouii plăci românești!

Puțin venit, mare circulație!

Nu este un cadou mai frumos decât un gramophon

Cel mai mare galoniar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane,
crepuri, crețuri, fireturi de perdele
și draperii, ciucuri, tivituri de co-
voare, nasturi de plapomă, rose,
rețele de pat, galoane și ciucuri
pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE. PROMT SI IEFTIN

TELEFON 238.

TELEFON 238.

Paltoane pentru dame după moda cea mai nouă

Cojoace pentru femei

Paltoane pentru fete

===== în prețuri foarte scăzute. =====

Radó Gyula,

MAGAZIN de HAINE pentru FEMEII

vis-à-vis cu biserica Minorităților.